

**RODZAJE ZAGROŻEŃ
PROCEDURY I SPOSOBY
REAGOWANIA NA ZAGROŻENIA**

I. TERMINY I DEFINICJE

Zagrozenie jest to ciąg zdarzeń losowych lub wywołanych celowo, które wywierają negatywny wpływ na funkcjonowanie struktur państwowych, warunki bytowe, życie i zdrowie ludności oraz środowisko naturalne. Człowiekowi w jego rozwoju społecznym zawsze towarzyszyły różnorodne zagrożenia. Człowieka otaczają zagrożenia związane z oddziaływaniem sił przyrody a wraz z rozwojem techniki coraz częściej dają znać o sobie awarie przemysłowe, katastrofy i skażenie środowiska naturalnego.

Klęska żywiołowa. to katastrofa naturalna lub awaria techniczna, których skutki zagrażają życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w wielkich rozmiarach albo środowisku na znacznych obszarach, a pomoc i ochrona mogą być skutecznie podjęte tylko przy zastosowaniu nadzwyczajnych środków, we współdziałaniu różnych organów i instytucji oraz specjalistycznych służb i formacji działających pod jednolitym kierownictwem.

Katastrofa naturalna – to zdarzenie związane z działaniem sił natury, w szczególności wyładowania atmosferyczne, wstrząsy sejsmiczne, silne wiatry, intensywne opady atmosferyczne, długotrwałe występowanie ekstremalnych temperatur, osuwiska ziemi, pożary, susze, powodzie, zjawiska lodowe na rzekach i morzu oraz jeziorach i zbiornikach wodnych, masowe występowanie szkodników, chorób roślin lub zwierząt albo chorób zakaźnych ludzi albo też działanie innego żywiołu.

Awaria techniczna – to gwałtowne, nieprzewidziane uszkodzenie lub zniszczenie obiektu budowlanego, urządzenia technicznego lub systemu urządzeń technicznych powodujące przerwę w ich używaniu lub utratę ich właściwości.

Nadzwyczajne zagrożenie środowiska. Przez nadzwyczajne zagrożenie środowiska rozumie się zagrożenie spowodowane gwałtownym zdarzeniem, nie będącym klęską żywiołową, które może wywołać znaczne zniszczenie środowiska lub pogorszenie jego stanu, stwarzające powszechne niebezpieczeństwo dla ludzi i środowiska.

Instalacje mogące spowodować nadzwyczajne zagrożenie środowiska. Przez określenie instalacje mogące spowodować nadzwyczajne zagrożenie środowiska rozumie się instalacje zlokalizowane w obiektach lub miejscach stałych (instalacje stacjonarne), które służą do produkcji, przetwarzania, sprzedawania, gromadzenia, przesyłania bądź wykorzystywania lub usuwania substancji niebezpiecznych w takiej formie i ilości, że stwarza to ryzyko poważnych awarii lub katastrof z udziałem tych substancji.

Substancje niebezpieczne. są to substancje, ich składniki, mieszaniny lub preparaty, które ze względu na swoje właściwości chemiczne, fizyczne, biologiczne lub toksyczne mogą

w przypadku nieprawidłowego obchodzenia się z nimi spowodować śmierć, rozstrój zdrowia lub uszkodzenie ciała ludzkiego albo zniszczenie lub uszkodzenie dóbr materialnych lub elementów środowiska, w tym organizmów żywych.

Zarządzanie kryzysowe to działalność organów administracji publicznej będąca elementem kierowania bezpieczeństwem narodowym, która polega na zapobieganiu sytuacjom kryzysowym, przygotowaniu do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań, reagowaniu w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych, usuwaniu ich skutków oraz odtwarzaniu zasobów i infrastruktury krytycznej.

II. POWSZECHNY SYSTEM OCHRONY LUDNOŚCI

Przez ochronę ludności należy rozumieć zapewnienie bezpieczeństwa ludziom ich mieniu i środowisku naturalnemu przed zdarzeniami mającymi charakter zagrożeń, a spowodowanymi:

- 1) przez naturę (klęski żywiołowe),
- 2) działalnością człowieka (katastrofy i awarie techniczne), a także konflikt zbrojny.

Dobrze zorganizowane społeczeństwo powinno być przygotowane do funkcjonowania w różnych, w tym w ekstremalnych sytuacjach. W codziennym "normalnym" życiu w zdecydowanej większości przypadków zdarzenia niebezpieczne daje się opanować i zlikwidować poprzez rutynowe reagowanie służb ratowniczych na szczeblu lokalnym. Polega to na podjęciu akcji przez profesjonalne służby do takich działań powołane (straż pożarna, pogotowie ratunkowe, policja, GOPR, WOPR, techniczne służby specjalistyczne itp.). Działania te określane są jako "normalny" rutynowy segment funkcjonowania PSOL. Czasami jednak zagrożenia (zdarzenia niebezpieczne) występują na znacznym obszarze lub o dużej intensywności (niekiedy i jedno i drugie). Następuje wówczas szczególny stan zagrożenia, stawiający ludność w obliczu najwyższego ryzyka. Sytuację określa się jako sytuację kryzysową (kryzysem), a podejmowane w tym czasie działania ratownicze - zarządzaniem kryzysowym w ramach powszechnego systemu ochrony ludności.

Przewidziany model funkcjonowania Powszechnego Systemu Ochrony Ludności zakłada

- 1) Organ władzy administracji ogólnej na każdym szczeblu organizacji terytorialnej państwa (gmina powiat, województwo kraj) jest odpowiedzialny, tak za działanie systemu ratownictwa w warunkach "normalnych", jak i w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej;
- 2) Dla skuteczności i efektywności funkcjonowania systemu niezbędne jest przestrzeganie dwóch fundamentalnych zasad:
  - a) prymatu układu terytorialnego,
  - b) przypisania (jednoznacznego określania) kompetencji i odpowiedzialności;
- 3) W warunkach "normalnych" poszczególne służby ratownicze wykonują swoje rutynowe czynności (podejmując codziennie interwencje pojedynczo lub prowadząc akcje ratownicze we współdziałaniu - przy poważniejszych zdarzeniach). Rolę integrującą i koordynującą dla tych służb spełnia Centrum Ratownictwa (tel.112) danego szczebla organizacji terytorialnej państwa zarządzające niebezpiecznymi zdarzeniami na swoim obszarze całodobowo.

Ich podstawowe zadania to

- ocena zagrożenia na obszarze swego działania,
- przygotowanie i wdrażanie procedur działania w różnych sytuacjach (opracowanie dokumentów, szkolenie i ćwiczenia zgrywające),
- prowadzenie (koordynowanie) ratownictwa doraźnego na swoim obszarze

III. ZADANIA ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO

Analiza i ocena możliwości wystąpienia zagrożeń.

Po dokonanej analizie wyszczególniono poniższe zagrożenia, których skutki będą oddziaływać na funkcjonowanie obszarów administracji publicznej leżących w kompetencji ministra właściwego do spraw nauki i ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego:

- 1) Zagrożenia lokalne, w tym ataki terrorystyczne:
  - a) atak terrorystyczny w uczelni,
  - b) cyberatak,
  - c) katastrofy naturalne, klęski żywiołowe,
  - d) katastrofy przemysłowe,
- 2) Odpływ zasobów ludzkich, wiedzy i technologii:
  - a) wypływ wiedzy i technologii (niedostateczna ochrona własności intelektualnej),
  - b) emigracja naukowców,
  - c) emigracja wykształconej kadry.

Ze względu na to, że zasadnicze instytucje systemu szkolnictwa wyższego i nauki, jakimi są uczelnie i instytuty badawcze funkcjonują niezależnie od siebie w dużym rozproszeniu terytorialnym (duża dywersyfikacja systemu) **działy administracji rządowej nauka i szkolnictwo wyższe nie są podatne i narażone na zakłócenia, które mogłyby negatywnie wpływać na funkcjonowanie tych systemów, jako całości.** Również autonomia uczelni i instytutów badawczych oraz niezależność działań od organów nadzorujących (właściwych ministrów), a także lokalny charakter odpowiedzialności i kompetencji organów stanowiących w kwestiach bezpieczeństwa umożliwiają bieżące reagowanie na zagrożenie bez konieczności podejmowania decyzji na szczeblu centralnym (ministerstwa), wpływa to znacząco na zwiększenie odporności systemu nauki i szkolnictwa wyższego na ewentualne zakłócenia w funkcjonowaniu.

Nauka oraz szkolnictwo wyższe, jako systemy nie pełnią kluczowej roli w zabezpieczeniu funkcjonowania administracji. Nie dostarczają również społeczeństwu usług lub produktów, które są bieżąco niezbędne do zapewnienia podstaw bytowych ludności w sytuacji kryzysowej.

Uwzględniając zagrożenia, prawdopodobieństwo ich wystąpienia oraz przewidywane skutki oceniono **ogólne ryzyko dla funkcjonowania działów, jako małe**. Stwierdzono również, że zakłócenia w wypełnianiu podstawowych funkcji w obszarze nauki i szkolnictwa wyższego w sytuacji kryzysowej nie mają zasadniczego znaczenia dla bezpieczeństwa państwa i funkcjonowania administracji.

Podstawowe dla właściwego wypełniania zadań w obszarze nauki i szkolnictwa wyższego jest właściwe funkcjonowanie uczelni. Ze względu na lokalny charakter zagrożeń dla ich właściwego funkcjonowania nie dokonano oceny ryzyka w odniesieniu do jednostek nadzorowanych w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego ocena taka została przeprowadzona na szczeblu lokalnym.

Ocena zagrożeń dokonana została przez organy zarządzania kryzysowego na poziomie gminy, powiatu i województwa. W ocenie zostały uwzględnione lokalne zagrożenia (w szczególności katastrofy naturalne lub przemysłowe) również w odniesieniu do uczelni, jako dużych skupisk ludzi lub zakładów stosujących substancje niebezpieczne.

Analiza i ocena możliwości wystąpienia zagrożeń infrastruktury krytycznej

W trakcie prac dotyczących typowania infrastruktury krytycznej stwierdzono, że brak jest systemów i obiektów, które mogłyby znacząco zakłócić funkcjonowanie działów administracji rządowej nauka i szkolnictwo wyższe.

W okresie pokoju, pomimo rozwoju nowoczesnych technologii i znacznych osiągnięć cywilizacyjnych, nadal mają ogromne znaczenie pozamilitarne zagrożenia powstawania masowych strat nie tylko siłami natury ale także zamierzoną bądź niezamierzoną działalnością człowieka. Zalicza się do nich, zorganizowaną przestępczość, niekontrolowane migrację, kryzysy i konflikty ekonomiczne, religijne i etniczne nie generujące zagrożeń militarnych oraz klęski żywiołowe.

W przypadku wystąpienia tych niekorzystnych zjawisk społecznych w akcji ich usuwania i likwidacji skutków zaangażowane będą wszystkie struktury administracji rządowej i pozarządowej, organizacje rządowe i pozarządowe oraz służby ratownicze i państwowe jak: Policja, Państwowa Straż Pożarna, Straż Graniczna, a także służby medyczne i sanitarne. Katastrofy naturalne oraz cywilizacyjne, wywołane nieświadomie lub z pełną premedytacją przez człowieka sprawiają, że celem nadrzędnym państwa powinno stać się zapewnienie ochrony wszystkim obywatelom, przed ich skutkami. Wymogi, jakie stawiają współczesne zagrożenia są obecnie

trudne do spełnienia, aby zapewnić akceptowany przez społeczeństwo poziom bezpieczeństwa.

Jedną z fundamentalnych funkcji współczesnego państwa jest zapewnienie obywatelom odpowiednich warunków ochrony przed potencjalnymi i realnymi niebezpieczeństwami, związanymi z występowaniem wszelkich zagrożeń. Temu celowi służą lokalne, krajowe lub międzynarodowe systemy bezpieczeństwa stale doskonalone i zdolne do przeciwdziałania niebezpiecznym zdarzeniom, wczesnego ich wykrywania, skutecznego działania ratowniczego, udzielania poszkodowanym koniecznej pomocy oraz usuwania destrukcyjnych skutków.

Zarządzanie kryzysowe - to działalność organów administracji publicznej będąca elementem kierowania bezpieczeństwem narodowym, która polega na zapobieganiu sytuacjom kryzysowym, przygotowaniu do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań, reagowaniu w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych, usuwaniu ich skutków oraz odtwarzaniu zasobów i infrastruktury krytycznej.

Sytuacja kryzysowa - to sytuacja wpływająca negatywnie na poziom bezpieczeństwa ludzi, mienia w znacznych rozmiarach lub środowiska, wywołująca znaczne ograniczenia w działaniu właściwych organów administracji publicznej ze względu na nieadekwatność posiadanych sił i środków.

Zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów zostały wprowadzone przedsięwzięcia i procedury systemu zarządzania kryzysowego, w tym stopnie alarmowe. Zadania określone w katalogu stopni alarmowych są to działania porządkowo-ochronne realizowane w celu przeciwdziałania i minimalizacji skutków ataków terrorystycznych lub sabotażowych i polegają na skoordynowanym działaniu zarówno instytucji i organów krajowych, jak i państw - członków Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO).

Stopnie alarmowe mogą być wprowadzane, zmieniane i odwoływane w drodze zarządzenia przez:

- 1) Prezesa Rady Ministrów, na obszarze kilku województw lub na całym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) Ministra lub kierownika urzędu centralnego w odniesieniu do wszystkich lub wybranych kierowników podległych, podporządkowanych i nadzorowanych jednostek organizacyjnych, formacji i urzędów;

3) Wojewodę w stosunku do obszarów, obiektów i urzędów według właściwości miejscowej, na obszarze całego lub części województwa.

Prezes Rady Ministrów, ministrowie i kierownicy urzędów centralnych oraz wojewodowie mogą wprowadzić, zmienić i odwołać stopień alarmowy kierując się posiadanymi informacjami dotyczącymi zdarzeń lub możliwości ich wystąpienia, w tym informacjami przekazanymi przez Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Organy uprawnione mogą przekazać wykonawcom zarządzenie o wprowadzeniu, zmianie i odwołaniu stopnia alarmowego przy użyciu powszechnie dostępnych środków łączności, poprzez podanie komunikatu np.:

"Wprowadza się ..... stopień alarmowy"

Uzupełnieniem zarządzenia może być szczegółowa informacja przekazana wykonawcom, której klauzula niejawności będzie zależała od rodzaju zawartych w niej danych. Organy uprawnione mogą ogłosić społeczeństwu komunikat o wprowadzeniu obowiązującego stopnia oraz wynikających z niego zaleceniach poprzez wykorzystanie funkcjonujących na danym terenie środków społecznego przekazu. Organ uprawniony, niezwłocznie po wprowadzeniu stopnia alarmowego powiadamia Dyrektora Rządowego Centrum Bezpieczeństwa oraz właściwe organy samorządu terytorialnego i kierowników służb i instytucji zaangażowanych w realizację planowanych zadań.

IV. ZASTOSOWANIE I ZASADY WPROWADZANIA STOPNI ALARMOWYCH

PIERWSZY STOPIEŃ ALARMOWY (stopień ALFA według terminologii NATO)

ma zastosowanie w przypadku uzyskania informacji o możliwości wystąpienia zdarzenia o charakterze terrorystycznym lub sabotażowym, którego rodzaj i zakres jest trudny do przewidzenia. Jego wprowadzenie ma charakter ogólnego ostrzeżenia, a okoliczności nie usprawiedliwiają uruchomienia przedsięwzięć zawartych w wyższych stopniach alarmowych. Wszystkie organy administracji publicznej i służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo powinny być w stanie wprowadzić i utrzymywać przedsięwzięcia tego stanu alarmowego na czas nieograniczony.

DRUGI STOPIEŃ ALARMOWY (stopień BRAVO według terminologii NATO)

ma zastosowanie w przypadku uzyskania informacji o możliwości wystąpienia zdarzenia o charakterze terrorystycznym lub sabotażowym. Stopień ten jest wprowadzany w przypadku zaistnienia zwiększonego i przewidywalnego zagrożenia działalnością terrorystyczną lub aktem sabotażu, jednakże konkretny cel ataku nie został zidentyfikowany. Wszystkie organy administracji publicznej i służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo powinny posiadać możliwość utrzymania tego stopnia do chwili ustąpienia zagrożenia, nie naruszając swoich zdolności do bieżącego działania.

TRZECI STOPIEŃ ALARMOWY (stopień CHARLIE według terminologii NATO)

ma zastosowanie w przypadku jeżeli zaistniało konkretne zdarzenie, potwierdzające cel potencjalnego ataku terrorystycznego lub w przypadku uzyskania informacji o osobach (grupach) przygotowujących działania terrorystyczne lub sabotażowe, albo też wystąpiły zdarzenia o charakterze terrorystycznym lub sabotażowym godzące w bezpieczeństwo innych państw i stwarzające potencjalne zagrożenie dla Polski. Wprowadzenie przedsięwzięć tego stopnia na dłuższy czas może spowodować utrudnienia i będzie miało wpływ na funkcjonowanie służb odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa.

CZWARTY STOPIEŃ ALARMOWY (stopień DELTA według terminologii NATO)

ma zastosowanie w przypadku wystąpienia zdarzenia o charakterze terrorystycznym lub sabotażowym, powodującego zagrożenie bezpieczeństwa Rzeczypospolitej

Polskiej lub bezpieczeństwa innych państw i stwarzającego zagrożenie dla Polski, albo też wysokiego prawdopodobieństwa wystąpienia takich działań na terytorium RP.

Wyższy stopień alarmowy może być wprowadzony z pominięciem niższych stopni.

Przez używane określenie "zagrożona infrastruktura" należy rozumieć obiekty i systemy niezbędne dla zapewnienia bezpiecznego i ciągłego funkcjonowania organów administracji publicznej i zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych ludności, zidentyfikowane przez właściwe organy, w tym infrastruktura ujęta w jednolitym wykazie obiektów, instalacji, urządzeń i usług wchodzących w skład infrastruktury krytycznej.

Zakres zadaniowy stopni alarmowych

Pierwszy stopień alarmowy. Po wprowadzeniu pierwszego stopnia alarmowego należy wykonać w szczególności następujące zadania:

1) Na rzecz ochrony infrastruktury:

- a) informować podległy personel o konieczności zachowania wzmożonej czujności w stosunku do osób, zachowujących się w sposób wzbudzający podejrzenia,
- b) zapewnić dostępność w trybie alarmowym członków personelu niezbędnego do wzmocnienia ochrony obiektów,
- c) przeprowadzać wzmożone kontrole osób wchodzących na teren obiektów,
- d) ograniczyć w obrębie instytucji ruch osób do niezbędnego minimum,
- e) sprawdzać na zewnątrz i od wewnątrz budynki będące w stałym użyciu, pod względem podejrzanych zachowań osób oraz w poszukiwaniu podejrzanych przedmiotów,
- f) zamknąć i zabezpieczyć nie używane regularnie budynki i pomieszczenia,
- g) sprawdzić działanie środków łączności funkcjonujących na potrzeby systemu kierowania,
- h) dokonać przeglądu wszystkich procedur, szczegółowych wymagań osobowych i logistycznych oraz zadań związanych z wprowadzeniem wyższych stopni alarmowych,
- i) sprawdzić działanie instalacji alarmowych oraz przepustowość dróg ewakuacji.

2) Na rzecz ochrony ludności:

- a) prowadzić wzmożoną kontrolę miejsc dużych skupisk ludzkich, obiektów użyteczności publicznej oraz innych potencjalnych pozamilitarnych obiektów ataku, w celu wzmocnienia ochrony,
- b) informować odpowiednie służby w przypadku zauważenia: nieznanymi pojazdami na terenie instytucji publicznych lub innych ważnych obiektów, porzuconych paczek i bagaży lub w przypadku zaobserwowania jakichkolwiek innych oznak nietypowej działalności.

Drugi stopień alarmowy. Po wprowadzeniu drugiego stopnia alarmowego należy wykonać wszystkie zadania wymienione dla pierwszego stopnia alarmowego. Ponadto należy wykonać w szczególności następujące zadania:

1) Na rzecz ochrony infrastruktury:

- a) ostrzec personel o możliwych formach ataku,
- b) zapewnić dostępność w trybie alarmowym personelu wyznaczonego do wdrażania procedur działania na wypadek aktów terrorystycznych i sabotażowych,
- c) wzmocnić ochronę ważnych obiektów publicznych oraz sprawdzić systemy ochrony obiektów ochraniających przez specjalistyczne uzbrojone formacje ochronne i wewnętrzne służby ochrony,
- d) wzmocnić kontrole wszystkich przesyłek pocztowych kierowanych do urzędu (instytucji),
- e) dokonać przeglądu stanu posiadanych zapasów materiałowych i sprzętu,
- f) poddać kontroli przy wejściu osoby wchodzące na teren obiektu oraz ich bagaże, paczki i inne pojemniki,
- g) zapewnić ochronę środków transportu służbowego poza terenem obiektu, wprowadzić kontrolę pojazdu przed wejściem do samochodu i jego uruchomieniem.

2) Na rzecz ochrony ludności:

- a) wprowadzić nieregularne patrole do kontrolowania pojazdów, ludzi oraz budynków publicznych w rejonach zagrożonych,
- b) prowadzić akcję informacyjno-instruktażową dla pracowników i studentów dotyczącą potencjalnego zagrożenia, jego skutków i sposobu postępowania.

Trzeci stopień alarmowy. Po wprowadzeniu trzeciego stopnia alarmowego należy wykonać wszystkie zadania wymienione dla pierwszego i drugiego stopnia alarmowego. Ponadto należy wykonać w szczególności następujące zadania:

1) Na rzecz ochrony infrastruktury:

- a) wprowadzić dyżury dla osób funkcyjnych odpowiedzialnych za wprowadzanie procedur działania na wypadek aktów terroru lub sabotażu,
- b) ograniczyć do minimum liczbę miejsc ogólnodostępnych w obiekcie/rejonie obiektu,
- c) w uzasadnionych wypadkach wprowadzić ścisłą kontrolę osób i pojazdów przy wejściu/wjeździe na teren obiektów,
- d) wprowadzić scentralizowane parkowanie, w dużej odległości od najważniejszych obiektów,
- e) wzmocnić służbę ochronną oraz częstotliwość patrolowania obiektów,
- f) wprowadzić całodobowy nadzór miejsc podlegających ochronie,

2) Na rzecz ochrony ludności:

- a) wzmocnić ochronę organizowanych imprez masowych lub odwołać organizację imprez, jeżeli nie ma możliwości wzmocnienia ochrony lub wzmocnienie nie gwarantuje zapobieżenia aktowi terrorystycznemu,
- b) zaktualizować bazę danych o alternatywnych możliwościach zaopatrzenia w wodę,
- c) zweryfikować dane o obiektach przeznaczonych dla potrzeb tymczasowego pobytu ludności,
- d) rozważyć i zdecydować o wdrożeniu dodatkowych przedsięwzięć właściwych dla rodzaju zagrożenia.

Czwarty stopień alarmowy. Po wprowadzeniu czwartego stopnia alarmowego należy wykonać wszystkie zadania wymienione dla pierwszego, drugiego i trzeciego stopnia alarmowego. Ponadto należy wykonać w szczególności następujące zadania:

1) Na rzecz ochrony infrastruktury:

- a) zabezpieczyć ciągłość pracy Stałego Dyżuru,
- b) przeprowadzić identyfikację wszystkich pojazdów znajdujących się już w rejonie obiektu,
- c) kontrolować wszystkie pojazdy wjeżdżające na teren obiektu i ich ładunek,

- d) wprowadzić pełną kontrolę dostępu do obiektu,
- e) kontrolować wszystkie wnoszone na teren obiektu walizki, torebki i paczki,
- f) przeprowadzać częste kontrole na zewnątrz budynku i na parkingach,
- g) ograniczyć liczbę podróży służbowych i wizyt osób nie zatrudnionych w obiekcie,

2) Na rzecz ochrony ludności:

- a) rozważyć i zdecydować o wprowadzeniu ograniczeń komunikacyjnych w rejonach zagrożonych,
- b) wprowadzić zakaz przeprowadzania imprez masowych,

Stały dyżur w ramach podwyższania gotowości obronnej państwa

System Stałych Dyżurów Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Gdy zaistnieje konieczność podwyższania gotowości obronnej państwa zadania i informacje są przekazywane do jednostek nadzorowanych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za pośrednictwem Systemu Stałych Dyżurów Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego zwanego dalej "Systemem Stałych Dyżurów Ministra". System Stałych Dyżurów Ministra został powołany Zarządzeniem Nr 64/2009 Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 grudnia 2009 r. w sprawie utworzenia Systemu Stałych Dyżurów Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Zgodnie z zarządzeniem System Stałych Dyżurów zostaje uruchamiany w warunkach zagrożenia bezpieczeństwa państwa.

System Stałych Dyżurów Ministra obejmuje:

- 1) Stały Dyżur Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, zwany dalej "Stałym Dyżurem Ministerstwa";
- 2) Stały Dyżur Jednostek Organizacyjnych Podległych i Nadzorowanych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego zwany dalej "Stałym Dyżurem Jednostek".

Za organizację Systemu Stałych Dyżurów Ministra, kierowanie jego działalnością oraz podejmowanie decyzji o jego uruchamianiu są odpowiedzialni:

- 1) w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego - Dyrektor Generalny;
- 2) w jednostkach organizacyjnych podległych i nadzorowanych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego - kierownicy tych jednostek.

System Stałych Dyżurów Ministra jest uruchamiany w czasie podwyższania gotowości obronnej państwa, w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny. Uruchomienie Systemu Stałych Dyżurów Ministra następuje po otrzymaniu wiadomości od Stałego Dyżuru Prezesa Rady Ministrów o wprowadzeniu stanu gotowości obronnej państwa lub stanu wojennego lub w razie potrzeby realizacji określanych zadań związanych z podwyższeniem gotowości obronnej państwa.

Stały Dyżur Rektora PWSZ

Stały Dyżur Rektora Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej został powołany Zarządzeniem Nr ..... Rektora PWSZ w Głogowie z dnia ..... 2014 r. w sprawie organizacji Stałego Dyżuru Rektora PWSZ w Głogowie.

Za organizację, uruchomienie i osiągnięcie gotowości do realizacji zadań przez Stały Dyżur odpowiedzialny jest Kanclerz.

Do zadań Stałego Dyżuru należy:

- 1) uruchamianie, w warunkach wystąpienia zagrożenia bezpieczeństwa państwa, procedur związanych z podwyższaniem stanów gotowości obronnej państwa w Uczelni;
- 2) powiadamianie kierownictwa Uczelni, kierowników jednostek organizacyjnych o decyzjach Rektora w sprawie uruchamiania procedur wynikających z wprowadzania wyższych stanów gotowości obronnej państwa, w tym określonych zadań operacyjnych;
- 3) zbieranie informacji od właściwych jednostek organizacyjnych Uczelni o stanie realizacji zadań w czasie podwyższania gotowości obronnej państwa oraz przekazywanie ich Rektorowi;
- 4) przekazywanie, na wniosek SD MNiSW informacji o stanie realizacji zadań w PWSZ w czasie podwyższania gotowości obronnej państwa.

V. PROCEDURA DZIAŁANIA W WARUNKACH ZAGROŻENIA POWODZIOWEGO

Zagrożenie powodziowe jest najczęściej występującym ze wszystkich naturalnych niebezpieczeństw, jest ono także poważnym zagrożeniem dla pracowników i studentów Uczelni.

Przewidując powstanie zagrożenia powodziowego należy znać i rozróżniać stany zagrożenia powodziowego podawane w komunikatach radiowych, telewizyjnych i przez inne środki masowego przekazu.

Zagrożenie powodziowe na terenie Powiatu Głogowskiego występuje ze strony:

- a) rzeki Odry oraz rzek i strumieni uchodzących do rzeki Odry;
- b) zbiornika odpadów poflotacyjnych „Żelazny Most”;
- c) nawałnych deszczy.

Analiza terenu rejonu Głogowa wykazuje, że w przypadku wysokich stanów wody Odry, Powiat Głogowski nie jest bezpośrednio zagrożony powodzią i spływ wód odbywał się będzie między wałami przeciwpowodziowymi. Nastąpić mogą lokalne podtopienia zagrażające indywidualnym gospodarstwom rolnym, zalania pól uprawnych, niektórych odcinków dróg czy szlaku kolejowego Wrocław-Głogów. Istnieje jednak realne niebezpieczeństwo zalania blisko 50 % obszaru powiatu w przypadku przerwania wałów przeciwpowodziowych:

- a) prawego – zalanie obszaru o powierzchni ok. 100 - 120 km² - tereny gminy Kotla i Głogów, częściowo Miasto Głogów;
- b) lewego - zalanie obszaru o powierzchni ok. 80 - 100 km² - tereny gminy Pęcław, Głogów, częściowo Żukowice i Miasto Głogów.

Przy zagrożeniach powodziowych ze strony rzeki Odry, przewiduje się, że będzie dostateczna ilość czasu do podjęcia działań przygotowawczych i zabezpieczających przed powodzią. Teren i budynki Uczelni nie są w strefie bezpośredniego zagrożenia powodziowego, niemniej jednak zjawisko powodzi może mieć wpływ na jej funkcjonowanie.

Poważne zagrożenie powodziowe stanowić może również zbiornik odpadów poflotacyjnych „Żelazny Most”. Zaistnienie sytuacji kryzysowej nastąpi w przypadku przerwania zapory. Takie zdarzenie spowoduje powstanie fali powodziowej, która będzie się przemieszczała dolinami rzek Rudna i Moskorzynka w kierunku ujścia tych

rzek do Odry. Ze względu na płaski teren zagrożony zostanie obszar o łącznej powierzchni ok. 155,6 km² (długości – 21 km i szerokości 7 – 11 km), w tym część gminy Pęcław, gminy Głogów i Miasta Głogów.

Innym zagrożeniem związanym z powodzią jest groźba odcięcia szlaków komunikacyjnych:

- 1) kolejowych: Wrocław – Zielona Góra i Leszno – Głogów;
- 2) drogowych:
  - a) droga nr 12 Kalisz – Kłobuczyn (zatonienie odcinka drogowego na Ostrowiu Tumskim i wyeliminowanie przeprawy na Odrze);
  - b) droga nr 292 Głogów – Nowa Sól;
  - c) droga nr 321 Głogów – Grodziec Mały;
  - d) droga nr 319 Głogów – Sława;
  - e) droga nr 330 Borek – Pęcław.

Odcięcie szlaków komunikacyjnych spowoduje poważne utrudnienia w komunikacji, a obszar położony na północ od Głogowa zostanie odcięty.

I. Po otrzymaniu komunikatu o stanie zagrożenia powodziowego należy:

- 1) przeanalizować i ocenić sytuację w jakiej mogą się znaleźć pracownicy i studenci;
- 2) przekazać komunikat i określić szczegółowe zadania do natychmiastowego wykonania, a w szczególności:
  - a) przygotować unikalną aparaturę naukową i ważną dokumentację naukowo- badawczą, techniczną i technologiczną do ewakuacji poza miejsce dotychczasowego przechowywania lub przeniesienie na wyższe kondygnacje;
  - b) wyznaczyć grupę osób do wynoszenia mienia, poza miejsce dotychczasowego przechowywania i ustalić sposób ochrony przed zniszczeniem, uszkodzeniem lub kradzieżą;
  - c) nawiązać współdziałanie z GCZK w zakresie sposobu ewakuacji ludzi i mienia Uczelni;
  - d) przygotować sprzęt i materiały przydatne w czasie powodzi;
- 3) wyłączyć dopływ energii elektrycznej, gazu i wody (zawory główne);
- 4) nakazać podległym pracownikom zabranie dokumentów osobistych, przedmiotów wartościowych itp.;

- 5) prowadzić nasłuch rozgłośni radiowych i stacji telewizyjnych, śledzić wszelkie informacje o zagrożeniu powodziowym;
- 6) zastosować się do poleceń służb prowadzących ewakuację, podejmować wszelkie możliwe przedsięwzięcia w celu pomocy prowadzącemu akcję ratowniczą w szczególności w zakresie bezpieczeństwa ludzi.

II. W czasie powodzi należy pamiętać aby:

- 1) korzystać wyłącznie ze pewnych źródeł wody pitnej i dla potrzeb sanitarno – higienicznych.
- 2) nie korzystać ze studni, pomp i ulicznych kranów itp. gdyż woda w nich może być skażona wodami ściekowymi.
- 3) nie wykorzystywać produktów żywnościowych lub środków spożywczych zalanych uprzednio wodą powodziową.
- 4) nie zbliżać się do urządzeń energetycznych (linii przesyłowych wysokiego napięcia, kabli energetycznych, transformatorów itp.), które znajdują się na Terenie zalewowym.
- 5) nie wchodzić samowolnie na mosty, kładki , wały ochronne nad rzeką.
- 6) wykonywać polecenia służb ratowniczych, w żadnym przypadku nie przeszkadzać w prowadzeniu akcji ratowniczej.
- 7) w okresie zimowym nie doprowadzić do wyziębienia organizmu, przy niskiej temperaturze i zmęczeniu nie siadać na wolnym powietrzu lub w wyziębionym pomieszczeniu.

III. Stan stałej gotowości przeciwpowodziowej

W stanie tym należy:

- 1) aktualizować systematycznie plan ewakuacji obiektu,
- 2) szkolić pracowników z zakresu ich zadań,
- 3) prowadzić treningi z zakresu ewakuacji,
- 4) systematycznie sprawdzać (konserwować) sprzęt i środki do ochrony przed powodzią.

IV. Stan ostrzegawczy

Po ogłoszeniu przez Gminne Centrum Zarządzania Kryzysowego (GCZK) m. Głogowa stanu ostrzegawczego, dla podjęcia decyzji Rektor zbiera kierowniczą kadrę w celu:

- 1) aktualizacji dokumentacji ochrony przed powodzią lub podtopieniem,
- 2) organizacji ewidencji meldunków, poleceń, decyzji i zarządzeń,

- 3) organizacji cyklicznych posiedzeń zespołu, w czasie których dokonuje się:
  - a) oceny sytuacji i jej rozwoju,
  - b) wypracowania (wydania) decyzji,
  - c) przekazywania zadań wykonawcom,
  - d) kontroli realizacji zadań.
  - e) wnioskowania o ewentualne udzielenie pomocy.

W tym stanie należy:

- 1) powiadomić służby zabezpieczenia techniczno-zaopatrzeniowego Uczelni o wprowadzeniu stanu ostrzegawczego;
- 2) wydać członkom zespołu przeciwpowodziowego polecenie w celu:
  - a) śledzenia komunikatów radiowych, telewizyjnych i prasowych o stanie zagrożenia,
  - b) zorganizowania ewidencji meldunków, poleceń, decyzji, zarządzeń,
  - c) sprawdzenia systemu łączności zewnętrznej i wewnętrznej,
  - d) sprawdzenia gotowości do działania:
    - ✓ wyznaczonych osób,
    - ✓ sprzętu i środków do ochrony przed zalaniem,
    - ✓ zespołu do przenoszenia i zabezpieczenia zbiorów;
    - ✓ przystosowania pomieszczeń do przechowywania zalanych księgozbiorów w warunkach temperatur minusowych;
  - e) wydać polecenie dla zorganizowania zabezpieczenia przed awarią (wyłączeniem) zasilania energetycznego, sieci gazowej, wodnej i CO tj. do:
    - ✓ zabezpieczenia budynku w oświetlenie awaryjne np. latarki, świece itp.,
    - ✓ zabezpieczenia w worki z piaskiem i folię w celu osłonięcia drzwi i okien,
    - ✓ zabezpieczenia w razie potrzeby dowozu wody pitnej dla potrzeb spożywczych i sanitarnych,
    - ✓ usunięcia ruchomych przedmiotów na zewnątrz budynku jak ławki, kosze na śmieci, tablice informacyjne itp.

V. Stan alarmowy

Komunikat o stanie wody i zagrożeniu przekazuje GCZK m. Głogowa za pomocą lokalnych środków masowego przekazu (TV, radio). W przypadku stanu alarmowego należy utrzymywać stały kontakt z zespołem przeciwpowodziowym w celu ciągłej analizy sytuacji oraz:

- a) oceny gotowości sił przeciwpowodziowych;
- b) uszczegółowienia zadań do aktualnej sytuacji;
- c) przygotowania zespołów do pobrania sprzętu i środków do ochrony przed zalaniem;
- d) obserwacji stanu wody i miejsc podtopień;
- e) organizacji przygotowań do ewakuacji mienia i dóbr kultury;
- f) doraźnego przemieszczania ruchomych dóbr kultury, mienia uczelni na wyższe kondygnacje lub do innych obiektów;
- g) zgromadzenia środków do zabezpieczenia bram, drzwi wejściowych, okien i piwnic itp.;
- h) wykonania prac zabezpieczających obiekt;
- i) sprawdzenia gotowości wyznaczonych pomieszczeń i obiektów do przyjęcia ewakuowanych zbiorów i mienia;
- j) pełnej mobilizacji sił i środków w obiektach bezpośrednio zagrożonych, organizacja dyżurów.

VI. Stan powodzi

W czasie powodzi należy:

- a) zaalarmować personel o zaistniałej sytuacji;
- b) kontynuować prace zabezpieczające obiekt (drzwi, okna);
- c) wyłączyć częściowo lub całkowicie instalacje (elektryczną, gazową, wodną, CO);
- d) być przygotowanym do zorganizowania ewakuacji ludzi z zagrożonych miejsc;
- e) być przygotowanym do ewakuacji dóbr kultury i mienia;
- f) pozostawić niezbędną ilość pracowników do przeprowadzenia ewentualnej akcji ratunkowej;
- g) w przypadku dużego zagrożenia wezwać siły ratownicze (straż pożarną);

- h) zapobiegać kradzieży zbiorów i mienia przez przypadkowe osoby w czasie ich przemieszczania.

VII. Likwidacja skutków powodzi i podtopień zawiera m. in. takie etapy jak:

- 1) odbudowa zniszczonej infrastruktury;
- 2) osuszanie zalanych pomieszczeń,
- 3) organizacja odkażania i dezynfekcji.
- 4) sprawdzenie stanu technicznego budynku:
  - a) czy woda nie podmyła fundamentów,
  - b) czy ściany nie uległy odkształceniom, pęknięciom itp.
  - c) sprawdzenie stanu technicznego instalacji; gazowej, elektrycznej i innej;
  - d) szacowanie strat i szkód, opracowanie doraźnego programu naprawczego.

VI. PROCEDURA DZIAŁANIA W WARUNKACH ZAGROŻENIA ATAKIEM Z UŻYCIEM ŚRODKÓW BIOLOGICZNYCH

Skażenia obiektu środkami biologicznymi mogą mieć miejsce w wyniku ataku terrorystycznego z użyciem broni biologicznej takiej jak wirusy, bakterie oraz ich toksyny. Sygnał alarmowy w przypadku zagrożenia może być nadany przez telefon, telefax, syreny, radio i telewizja, ruchome środki nagłaśniające (rozgłośnie na samochodach) lub wewnętrzny system ostrzegawczy.

Zagrożeniem atakiem terrorystycznym z użyciem środków biologicznych określa się użycie chorobotwórczych organizmów i toksyn mających wpływ na ludzi, zwierzęta i rośliny. Środki biologiczne mogą być użyte w sposób niewidoczny i działać z opóźnieniem, a niekiedy, nawet z dużym opóźnieniem.

Atak terrorystyczny przy użyciu środków biologicznych jest jedną z jego odmian i nazywany jest **bioterroryzmem**.

Postępowanie w warunkach zagrożenia bioterroryzmem różni się w zasadniczy sposób od postępowania w warunkach innych zagrożeń tym, że w niesienie pomocy zaangażowane są przede wszystkim służby medyczne najczęściej ze specjalistycznym przygotowaniem.

Niezbędnym warunkiem obrony przed skutkami bioterroryzmu jest istnienie efektywnych systemów rozpoznania oraz profilaktyki i likwidacji skutków. Zakres możliwości służb sanitarno – medycznych na szczeblu Uczelni jest ograniczony, niemniej jednak, z uwagi na groźne następstwa, należy znać objawy chorób, które są wywoływane przez szczególnie niebezpieczne drobnoustroje ludzkie, zwierzęce i roślinne. Ich znajomość pozwoli na szybsze podjęcie decyzji o wezwaniu lekarza do chorego.

Atak wcześniej przewidywany

Zalecane postępowanie:

- 1) włączyć odbiorniki radiowe i telewizyjne na program lokalny w celu wysłuchania komunikatów ostrzegawczych, stosować się do poleceń komunikatów nadawanych przez obronę cywilną;
- 2) zaalarmować i ewakuować pracowników, studentów, interesantów i zwiedzających z rejonu zagrożenia w kierunku pod wiatr od źródła zagrożenia, a ze strefy skażonej poprzecznie do kierunku wiatru;

- 3) wyłączyć urządzenia klimatyzacyjne w obiekcie, natychmiast zamknąć i uszczelnić wszystkie otwory wentylacyjne, okna i drzwi;
- 4) przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego do wnętrza pomieszczeń - częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą podtrzymuje zdolność pochłaniania na stałym poziomie. W miarę możliwości zgromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki: maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry itp.);
- 5) powstrzymać się od spożywania posiłków, palenia tytoniu oraz prac wymagających dużego wysiłku;
- 6) w zależności od okoliczności i potrzeb powiadomić Policję, Straż Pożarną, Pogotowie Ratunkowe;
- 7) do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji, nie wolno opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych;
- 8) osoby przebywające na otwartej przestrzeni lub przystępujące do ewakuacji (po jej zarządzeniu) powinny jak najszybciej opuścić strefę niebezpieczną prostopadle do kierunku wiatru przenoszącego skażone powietrze.

Ogłoszenie alarmu

Po ogłoszeniu ataku z użyciem środków biologicznych należy:

Zalecane działanie - oprócz podjęcia działań opisanych wyżej należy:

- 1) użyć pasywnych środków ochronnych maski, ubrań ochronnych, ewakuować ludzi z zagrożonych obiektów, zapewniając jednocześnie ich ochronę;
- 2) ograniczyć lub zakazać ruch ludzi na zewnątrz budynku (z wyjątkiem zwalniania pracowników do domu);
- 3) prowadzić profilaktykę wśród zagrożonych pracowników i studentów;
- 4) śledzenie komunikatów radiowych i innych, stosowanie się do poleceń kierownictwa Uczelni i kierowników jednostek ratowniczych.

Narzędziami w ataku bioterrorystycznym mogą być klasyczna broń lądowa, powietrzna i morska, a także rozpylanie aerozoli, skażenie żywności, wody i gleby. Obiektami ataku mogą być miejsca najczęściej odwiedzane, a więc: dworce kolejowe, lotnicze i morskie, centra handlowe, miejsca zgromadzeń, stadiony, sale

koncertowe, gęsto zaludnione ulice w godzinach szczytu, stołówki, miejsca kultów religijnych i inne.

W ostatnim okresie doszło do przesyłania zarazka wąglika w listach i paczkach do określonego adresata (głównie w Stanach Zjednoczonych) z zamiarem wywołania epidemii w dużych miastach lub rejonach o dużym zaludnieniu.

Szczególnie niebezpieczną formą ataku bioterrorystycznego jest przesłanie drogą pocztową zarazka chorobotwórczego. Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej w trosce o bezpieczeństwo obywateli, na stronie internetowej zamieściła informację jak postępować w przypadku otrzymania przesyłki niewiadomego pochodzenia, o poniższej treści:

Procedura działania na wypadek otrzymania podejrzanego przesyłki mogącej zawierać środki toksyczne i biologiczne

Postępowanie z podejrzaną przesyłką

W przypadku otrzymania podejrzanego przesyłki należy:

- 1) nie potrząsać ani nie otwierać przesyłki, wyłączyć systemy wentylacji i klimatyzacji, zamknąć okna;
- 2) umieścić podejrzaną przesyłkę w plastikowej torbie (szczelnie zamknąć) lub innym szczelnym pojemniku i pozostawić ją na miejscu;
- 3) jeżeli nie ma pod ręką plastikowej torby lub pojemnika, przykryć przesyłkę czymkolwiek np.: papierem i nie odkrywać;
- 4) opuścić pomieszczenie, uniemożliwić wejście innym osobom;
- 5) dokładnie umyć ręce mydłem i gorącą wodą, unikać dotykania twarzy;
- 6) powiadomić przełożonego, ochronę i wszystkie osoby w bezpośrednim otoczeniu;
- 7) powstrzymać się od spożywania posiłków, palenia tytoniu w zagrożonym pomieszczeniu;
- 8) sporządzić listę wszystkich osób z otoczenia, które mogły być obecne w chwili otrzymania przesyłki w celu udostępnienia jej Policji i lekarzom.

Gdy przesyłka została otwarta i zawiera podejrzaną zawartość należy:

- 1) nie zgarniać, nie zdmuchiwać, natychmiast przykryć rozsypaną substancję tym, co jest pod ręką i nie usuwać przykrycia do czasu przybycia odpowiednich służb;

- 2) opuścić pomieszczenie i zamknąć drzwi, uniemożliwić wejście innym osobom;
- 3) zdjąć jak najszybciej ubranie i umieścić je w plastikowej torbie lub pojemniku, który można szczelnie zamknąć. Gdy pojawią się odpowiednie służby, przekazać im ubranie;
- 4) wziąć prysznic i dokładnie umyć całe ciało, nie używać żadnych innych środków dezynfekujących oprócz mydła;
- 5) sporządzić listę wszystkich osób z otoczenia, które mogły być obecne w chwili otrzymania przesyłki w celu udostępnienia jej Policji i lekarzom.

Gdy substancja zostanie rozpylona w postaci aerozolu (np.: wybuch przesyłki, przedostanie się do systemu wentylacji lub otrzymanie ostrzeżenia o prawdopodobnym zakażeniu) należy:

- 1) wyłączyć wszystkie instalacje wentylacyjne;
- 2) natychmiast opuścić zagrożone pomieszczenia;
- 3) zamknąć drzwi, aby uniemożliwić wejście innym;
- 4) powiadomić przełożonego, ochronę i wszystkie osoby w bezpośrednim otoczeniu;
- 5) sporządzić listę wszystkich osób z otoczenia, które mogły być obecne w chwili otrzymania przesyłki w celu udostępnienia jej Policji i lekarzom.

Zalecenia dla pracowników zajmujących się korespondencją:

W związku z potencjalnym zagrożeniem należy w miarę możliwości, wydzielić w kierowanych jednostkach pomieszczenie przeznaczone do otwierania korespondencji zewnętrznej. Pomieszczenia wyposażać w worki foliowe, a dla pracowników wykonujących te czynności przewidzieć rękawice gumowe, fartuchy itp. Zwracać szczególną uwagę na podejrzane przesyłki, w tym:

- 1) adresowane do rąk własnych kierownictwa jednostki organizacyjnej;
- 2) przysyłane z zagranicy;
- 3) ponadnormatywne wymiary lub wagę;
- 4) przekręcone nazwisko lub stanowisko adresata;
- 5) brak lub niedokładny adres nadawcy;
- 6) stempel poczty nie zgadza się z adresem zwrotnym;
- 7) pochodzi od nadawcy lub z miejsca z którego nie spodziewamy się;
- 8) wszelkie inne, które intuicyjnie wydają się podejrzane.

We wszystkich opisanych powyżej przypadkach reakcja powinna być spokojna, zgodna z powyższymi procedurami, a ewentualne działania należy przeprowadzać w sposób usystematyzowany i racjonalny.

W przypadku wystąpienia zdarzenia należy powiadamiać:

- 1) Policję - tel. **997, 112**;
- 2) Państwową Straż Pożarną - tel. **998, 112**;
- 3) Rektora.

Po przybyciu właściwych służb należy bezwzględnie stosować się do ich zaleceń

Środki użyte w ataku bioterrorystycznym są trudne do wykrycia, ponieważ nie posiadają jakichkolwiek specyficznych oznak (zapach, kolor itp.). Jedynym sposobem ich wykrycia jest diagnoza laboratoryjna.

SPOŚRÓD DROBNOUSTROJÓW WYWOŁUJĄCYCH SZCZEGÓLNE ZAGROŻENIA CHOROBOWE WYMIENIA SIĘ:

OSPA PRAWDZIWA

Pochodzenie i objawy: Bardzo niebezpieczna choroba zakaźna powodowana przez wirus (*Poxvirs*), którego okres inkubacji wynosi od 10 – 12 dni. Zakażenie odbywa się drogą kropelkową, wziewną lub przez kontakt z przedmiotami chorego. Objawy to: nagły początek z wysoką gorączką, bólami krzyża, nieżytem dróg oddechowych i nietypową wysypką. Po upływie dalszych 3-4 dni pojawia się wysypka w postaci drobnych plamek zmieniające się w grudki, a w końcu w pęcherzyki, które ulegają zropieniu. W tym okresie następuje pogorszenie stanu chorego, pojawia się gorączka z dreszczami, swąd skóry oraz bóle całego ciała. Zmiany ropne mogą się rozszerzać do rozległego ropnego zapalenia skóry. W każdym przypadku wystąpienia podobnych objawów, chorego należy poddać badaniom lekarskim.

WĄGLIK

Pochodzenie i objawy: Ostra choroba zakaźna zwierząt i ludzi, wywołana przez bakterię laseczkę wąglika (*Bacillus anthracis*) występująca głównie u bydła, koni i owiec, rzadko u kóz, świń i zwierząt futerkowych. Laseczka wąglika wytwarza w warunkach tlenowych odporne formy przetrwalnikowe, zdolne przeżyć w glebie kilkadziesiąt lat, w warunkach beztlenowych laseczki giną w ciągu kilku dni. Zakażenie następuje zazwyczaj drogą pokarmową. Okres wylęgania wąglika wynosi od kilku godzin do kilkunastu dni. Choroba występuje w postaci nadostrej (tzw. „piorunującej”), która objawia się krwawymi wypływami z nozdrzy, pyska i odbytu,

zwierzę pada po kilkunastu godzinach. Postać podostra to: obrzęki szyi, boków i brzucha, zgon następuje po 2–3 dniach.

Wąglik u ludzi występuje w trzech postaciach:

- ✓ jelitowej, okres wylęgania od 1 – 7 dni, rzadko spotykanej,
- ✓ skórnej, okres wylęgania od kilku godzin do 10 dni, zwaną czarną krostą, objawiającą się wystąpieniem guzkowatego, swędzącego tworzywa w miejscu skażenia, który po kilku dniach przekształca się w czarny strup otoczony naciekiem,
- ✓ płucnej, okres wylęgania od 2 – 60 dni, podobnej do zapalenia płuc, kończącej się przeważnie śmiercią chorego.

EBOLA

Pochodzenie i objawy: Wirus *Ebola* zaliczany do rodziny filowirusów (*Filoviridae*). Rozpoznano cztery jego biotypy, z których trzy są chorobotwórcze dla człowieka i wywołują afrykańską gorączkę krwotoczną, czwarty – jest chorobotwórczy dla małp. Nazwa wirusa pochodzi od nazwy afrykańskiej rzeki w Zairze. Pierwsze przypadki afrykańskiej gorączki krwotocznej wystąpiły w Sudanie i Zairze w 1976 roku, jako ogniska epidemiczne. Siedlisko zarazki nie jest dotychczas znane (prawdopodobnie afrykański gryzoń). Okres inkubacji wirusa Ebola wynosi ok. tygodnia. Zakażenie następuje przy kontakcie z posiadaczem tego wirusa. Atakuje komórki wątroby, niszczy śródbłonek naczyń krwionośnych, wątrobę, nerki, węzły chłonne i inne narządy. Choroba zaczyna się gorączką, bólem głowy, brzucha i mięśni, potem następuje biegunka, wymioty i krwawienie. Choroba ma bardzo gwałtowny przebieg i śmiertelność ok. 90 % hospitalizowanych.

JAD KIEŁBASIANY

Pochodzenie i objawy: Jad kiełbasianny (*Clostridium botulinum*) jest najsilniejszą ze znanych trucizn bakteryjnych, której zaledwie 1 gr suchej masy wystarcza do zarażenia wielu milionów ludzi (różne źródła podają od 8–10 mln!).

U ludzi występuje w formie jelitowej, okres wylęgania jest zróżnicowany i trwa od 12 do 14 dni. W pierwszym stadium rozwoju powoduje porażenie mięśni poprzecznie prążkowanych, a następnie dochodzi do zatrzymania oddychania i zgonu. Odnotowuje się zainteresowania terrorystów podaniem trucizny drogą wziewną.

VII. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA KATASTROFY BUDOWLANEJ

Katastrofy budowlane najczęściej powodowane są:

- 1) wybuchami gazu;
- 2) obsunięciem gruntu na pochyłym terenie, na którym usytuowany jest budynek;
- 3) nadwerżeniem (przeciążeniem) dopuszczalnego obciążenia ważnych elementów konstrukcyjnych budynków;
- 4) tąpnięciami.

Katastrofa budowlana najczęściej ma charakter gwałtowny, trwa stosunkowo krótko i jest bardzo niszcząca. W miejscach bezpośredniego działania może spowodować ogromne szkody np.: zniszczyć budynki (okna, dachy).

W przypadku zagrożenia wystąpienia katastrofy budowlanej i ewakuacji z obiektu należy:

- 1) wyłączyć instalację gazową, elektryczną, wodną;
- 2) zabrać ze sobą podstawową dokumentację, najcenniejsze mienie (w miarę możliwości).

Kierujący akcją ratowniczą (administrator budynku) sprawdza:

- 1) czy wszyscy opuścili budynek;
- 2) zabezpiecza teren katastrofy;
- 3) zbiera informacje o osobach, które pozostały w budynku;
- 4) poszkodowanym udziela pomocy medycznej;
- 5) współpracuje z wyspecjalizowanymi służbami ratowniczymi.

Po przybyciu do obiektu służb ratowniczych kierujący dotychczas akcją ratowniczą (administrator budynku) przekazuje wszystkie informacje dotyczące zdarzenia, także plan sytuacyjny obiektu kierującemu służbami ratowniczymi

Najbardziej prawdopodobnymi zdarzeniami jakie mogą wystąpić w obiektach Uczelni, powodującymi katastrofy budowlane, są: wybuch gazu i tąpnięcia.

VIII. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU ZNALEZIENIA NIEWYPAŁU, NIEWYBUCHU

Jak zachować się po znalezieniu niewypału lub niewybuchu !?

Od zakończenia działań II wojny światowej minęło już ponad pół wieku, ale nadal spotykamy się w życiu codziennym jej pozostałościami. Znajdujemy wiele przedmiotów niekiedy bliżej nam nie znanych lub mających znamiona uzbrojenia wojskowego. Nasza nadmierna ciekawość doprowadza do wielu niepotrzebnych nieszczęść, a nawet śmierci. Niezachowanie należytych środków bezpieczeństwa po odnalezieniu niewypału lub niewybuchu, niewłaściwe postępowanie wynikające z braku świadomości o grożącym niebezpieczeństwie powoduje, że mimo zakończenia działań zbrojnych wojna nadal zbiera ofiary. Należy mieć świadomość, że materiał wybuchowy stosowany w technice wojskowej w praktyce jest całkowicie odporny na działanie wszelkiego rodzaju warunki atmosferyczne i niezależnie od daty produkcji zachowuje swe właściwości wybuchowe.

Do przedmiotów wybuchowych zaliczamy wszelkiego rodzaju przedmioty pochodzenia wojskowego, które ze względu na swe właściwości wybuchowe grożą niebezpieczeństwem przy niewłaściwym obchodzeniu się z nimi (ruszanie, rozkręcanie rzucanie itp.). Są to w szczególności:

- a) zapalniki,
- b) pociski,
- c) bomby lotnicze,
- d) naboje artyleryjskie i karabinowe,
- e) pancernownice,
- f) granaty,
- g) miny wszelkich typów,
- h) ładunki materiałów wybuchowych,
- i) złom metalowy zawierający resztki materiałów wybuchowych.

Natomiast za przedmioty niebezpieczne uważamy wszelkiego rodzaju urządzenia (materiały pochodzenia wojskowego, przemysłowego lub innego, które mając właściwości łatwopalne, żrące, trujące grożą niebezpieczeństwem przy manipulowaniu lub zetknięciu się z powietrzem albo wysoką temperaturą.

Zaliczyć do nich można:

- a) płyn łatwopalny, żrący i trujący,

- b) zawartość butli stalowych, gaśnic,
- c) resztki rozmaitych substancji w aparaturze laboratoryjnej itp.

W PRZYPADKU ODNALEZIENIA PODEJRZANEGO PRZEDMIOTU:

- 1) Nie dotykać go, a w szczególności nie podnosić, nie przesuwać, nie używać wobec przedmiotu jakichkolwiek narzędzi.**
- 2) W miarę możliwości zabezpieczyć miejsce znalezienia przed ingerencją innych osób.**
- 3) Powiadomić policję (Tel. 997, 112).**
- 4) Do czasu przyjazdu policji pozostać w pobliżu znaleziska - nie dopuścić innych osób do manipulowania przedmiotem.**

IX. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU ZAGROŻENIA POŻAROWEGO

Jak się zachować podczas zagrożenia pożarowego.

Przedsięwzięcia mające na celu nie dopuszczenie do powstania zagrożenia pożarowego lub jego wyeliminowania to przede wszystkim profilaktyka w zakresie zapobiegania powstawaniu - a w przypadku jego powstania, podjęcie działań zmierzających do zahamowania rozprzestrzeniania się pożaru.

Pożar może powstać w każdym miejscu i czasie. Szybkość rozprzestrzenia się pożaru powoduje, że nie ma czasu na szczegółową analizę i ocenę sytuacji (nie mniej jednak, muszą one być każdorazowo podjęte), z tych względów, ważnym zagadnieniem jest wykonanie czynności, które w możliwie szerokim zakresie spełnią wymogi zapobiegające powstaniu pożaru.

1. Do czynności profilaktycznych zapobiegających powstawaniu pożarów należą:

- a) instalowanie sygnalizacji alarmującej o pojawieniu się dymu w pomieszczeniu;
- b) utrzymanie w stałej sprawności technicznej instalacji energetycznej;
- c) niedopuszczanie do przeciążania sieci elektrycznych;
- d) eliminowanie połączeń prowizorycznych, wykorzystywanie rozgałęźników bez bezpiecznika;
- e) utrzymanie w czystości i porządku pomieszczeń gospodarczych, magazynowych, piwnic, strychów i innych;
- f) wyznaczanie dróg pożarowych i ewakuacyjnych (wewnętrznych i zewnętrznych) oraz zadbanie o ich przejezdność tj. nie blokowanie pojazdami, składowania sprzętu i materiałów;
- g) zapobieganie gromadzeniu materiałów palnych (benzyna, nafta, paliwa i inne) w pomieszczeniach do tego rodzaju magazynowania nie przystosowanych,
- h) prowadzenie obserwacji zewnętrznych sieci elektrycznych zainstalowanych w bezpośrednim sąsiedztwie ścian budynków,
- i) ograniczenie korzystania z grzejników i grzałek elektrycznych, a jeżeli jest to możliwe eliminowanie ich używania,
- j) utrzymywanie terenu bezpośrednio przyległego do budynków w czystości, szczególnie dbanie by pozostał wolny od suchej trawy,

- k) miejsca i tereny szczególnie pożarowo zagrożone, należy oznaczyć jako strefy bezpieczeństwa pożarowego, w których obowiązują zaostrzone rygory w tym zakresie,
- l) posiadanie graficznego planu ochrony przeciwpożarowej, w którym oznaczyć przebieg sieci wodociągowej, rozmieszczenie hydrantów, drogi pożarowe i ewakuacji, miejsca podjazdu ciężkiego sprzętu pożarniczego, rozmieszczenie zaworów głównych: elektrycznych, gazowych, wodnych i ciepłowniczych i inne niezbędne dane przydatne podczas prowadzenia akcji ratowniczo – gaśniczej.

2. W przypadku powstania pożaru obowiązkiem każdego pracownika (studenta) jest podjąć wszelkie możliwe i dostępne działania w celu jego likwidacji:

- a) przy pomocy wszelkich dostępnych środków zaalarmować osoby znajdujące się w strefie zagrożenia pożarowego;
- b) wezwać straż pożarną – **tel.: 998,112**;
- c) wyłączyć dopływ prądu i gazu;
- d) przystąpić – przy użyciu dostępnych środków gaśniczych - do gaszenia pożaru i udzielania pomocy osobom poszkodowanym i zagrożonym;
- e) powiadomić bezpośredniego przełożonego;
- f) po przybyciu jednostki Państwowej Straży Pożarnej podporządkować się komendantowi (dowódcy), kierującemu akcją gaśniczą.

3. Alarmowanie telefoniczne straży pożarnej należy wykonać w następujący sposób:

- a) *wybrać numer alarmowy straży pożarnej - 998 lub: 112;*
- b) po zgłoszeniu się numeru alarmowego straży pożarnej należy podać:
  - ✓ imię i nazwisko oraz numer telefonu, z którego podawana jest informacja o pożarze;
  - ✓ adres i nazwę zakładu pracy – obiektu, w którym wybuchł pożar;
  - ✓ co się pali (budynek mieszkalny, gospodarczy, magazyn itp.) kondygnacja (parter, które piętro itp.);
  - ✓ czy w budynku znajdują się ludzie, czy istnieje zagrożenie ich życia;
  - ✓ inne istotne dane, które żąda straż pożarna bądź alarmujący uważa za niezbędne.

4. Przyjmujący zgłoszenie o pożarze może żądać:

- a) potwierdzenia zgłoszenia - po zakończeniu rozmowy, straż pożarna dzwoni pod podany przez alarmującego numer, należy potwierdzić prawdziwość zdarzenia;
- b) dodatkowych informacji o pożarze.

Przystępując do akcji gaśniczej za pomocą podręcznego sprzętu gaśniczego (gaśnice, hydranty wewnętrzne, koce gaśnicze) należy pamiętać o użyciu odpowiedniej gaśnicy do rodzaju palącego się materiału. Gaśnice znajdujące się na wyposażeniu pomieszczeń zwykle posiadają odpowiednie oznakowania, którymi należy się kierować przy ich użyciu:

Oznaczenie	Rodzaj palącego się materiału	Rodzaj środka gaśniczego
A	Ciała stałe pochodzenia organicznego, przy spalaniu których występuje zjawisko żarzenia (drewno, papier itp. materiały)	Woda, piana gaśnicza, proszek gaśniczy, dwutlenek węgla
B	Ciała palne i substancje stałe topniejące wskutek ciepła (rozpuszczalniki, pasty do podłogi, topniejące tworzywa sztuczne)	Piana gaśnicza, proszek gaśniczy, dwutlenek węgla, halon
C	Gazy palne (gaz miejski, metan, propan-butan)	Proszek gaśniczy, dwutlenek węgla, halon
E	Požary wymienione pod ABC występujące w obrębie urządzeń pod napięciem	Proszek gaśniczy, dwutlenek węgla, halon

Przy gaszeniu pożaru należy pamiętać:

- a) zawsze kierować strumień wody (lub innego środka gaśniczego) na palące przedmioty (ścianę ognia) od skraju do środka;
- b) strumień wody (środka gaśniczego) kierować na ścianę od góry w dół;
- c) używać wyłącznie określonych środków gaśniczych przeznaczonych dla danego rodzaju materiału palącego się.

W przypadku, gdy istnieje konieczność niesienia pomocy ludziom, należy przystąpić do ich ewakuacji, wskazując kierunek i drogi ewakuacji. Starać się nie dopuścić do paniki., która może być przyczyną tragicznych w skutkach wypadków.

W czasie pożaru należy pamiętać aby:

- a) nie podejmować próby samodzielnego gaszenia pożaru, którego nie można opanować;*
- b) nie używać wody do gaszenia urządzeń elektrycznych;*
- c) nie otwierać drzwi do innego pomieszczenia jeżeli są gorące;*
- d) przy dużym pożarze, nie wchodzić ponownie do płonącego budynku.*

X. PROCEDURA DZIAŁANIA W WARUNKACH ZAGROŻENIA ŚRODKAMI PROMIENIOTWÓRCZYMI

Pojawienie się w środowisku naturalnym materiałów promieniotwórczych w ilościach przekraczających normalny ich poziom jest zjawiskiem groźnym dla człowieka, nazywanym zagrożeniem środkami promieniotwórczymi. Zagrożeniem są materiały promieniotwórcze zawierające niestabilne atomy, które pozbywają się nadmiaru energii emitując promieniowanie jonizujące (promieniowanie przenikliwe), które wywiera szkodliwy wpływ na komórki żywe.

Pewną ilość promieniowania, określanego jako poziom normalny, człowiek otrzymuje codziennie, są to dawki promieniowania pochodzące z różnych źródeł (z gleby i kopalin, kosmosu, użytkowanych urządzeń domowych, urządzeń medycznych, z prowadzonych doświadczeń z bronią jądrową, urządzeń, przy pomocy których prowadzi się badania naukowe emitujących promieniowanie, awarii reaktorów jądrowych i innych źródeł).

Materiały promieniotwórcze uwolnione w wyniku awarii urządzeń jądrowych np.: reaktora jądrowego w elektrowni (lub wybuchu broni jądrowej), tworzą najczęściej obłok promieniotwórczy, który składa się z nie rozszczepionych atomów produktów promieniotwórczych, osiadających na cząstkach pary wodnej, kurzu, ziemi i innych materiałach przesuających się w powietrzu z wiatrem w wyniku awarii (wybuchu). Materiały promieniotwórcze opadają z obłoku, najpierw większe, później mniejsze, skażając powierzchnię ziemi (oraz powierzchnię, na którą opadają) od rejonu awarii w kierunku wiatru tworząc strefę skażoną w kształcie cygara.

Zasięg i układ strefy opadu może być różny, zależnie od wielkości awarii (mocy wybuchu), wysokości wybuchu, rodzaju terenu w punkcie zerowym oraz warunków meteorologicznych. Największy wpływ na kształt i zasięg strefy mają wiatry, zwłaszcza wiatry wiejące w górnych warstwach atmosfery.

Przebywanie w strefie (w terenie skażonym) jest niebezpieczne dla zdrowia i życia, gdyż występują w niej wszystkie rodzaje promieniowania: alfa, beta i gamma. W terenie takim nie można przebywać bez odzieży ochronnej i masek p. gazowych, a i wtedy czas przebywania jest ograniczony.

Stopień ochrony pomieszczeń mieszkalnych i ukryć przed rażącym działaniem promieniowania zależy od grubości ścian pomieszczeń, konstrukcji budynku,

szczelności otworów okiennych, konstrukcji i sprawności urządzeń wentylacyjnych, a także od odległości źródła promieniowania.

Istoty żywe, które znajdują się w zasięgu promieniowania, ulegają napromieniowaniu, które może być ostre (otrzymanie dużej dawki w krótkim czasie) lub przewlekłe (otrzymanie wielokrotnego lub stałego napromieniowania mniejszymi dawkami przez dłuższy czas).

Otrzymane kolejno dawki promieniowania sumują się w organizmie. Istotna jest nie tylko sumaryczna wielkość dawki; ważne jest także i to, w jakich odstępach czasu organizm je pochłonał. Wchłanianie stosunkowo niewielkich dawek w krótkich odstępach czasu jest szkodliwe dla zdrowia. Dlatego nie wolno prześwietlać ludzi zbyt często promieniami Rentgena.

Awaria elektrowni jądrowej - a ściślej reaktora jądrowego – spowoduje uwolnienie się materiałów promieniotwórczych. Stanowić to będzie zawsze zagrożenie dla zdrowia ludzi, dlatego w każdym przypadku należy podporządkować się zarządzeniom lokalnych władz.

W przypadku otrzymania sygnału o zagrożeniu skażeniem promieniotwórczym bez względu na jego źródło, należy:

- 1) zamknąć okna i drzwi (jeżeli jest to konieczne należy je dodatkowo uszczelnić),
- 2) wyłączyć wentylację,
- 3) zgasić ogień w piecu, kominku itp.,
- 4) zapoznać się systemem ostrzegania i alarmowania, który zostanie podany w lokalnych środkach masowego przekazu,
- 5) przygotować niezbędne przedmioty zapewniające realizację codziennych potrzeb życiowych (zapasowe źródła światła, zapas żywności w szczelnych pojemnikach (konserwy), wodę pitną zamykaną w termosie lub innych szczelnych pojemnikach, podstawowe środki sanitarno – higieniczne, lekarstwa i środki opatrunkowe pierwszej pomocy, przenośny telefon (telefon komórkowy z ładowarką), zapasową bieliznę, odzież i obuwie, którą można będzie wykorzystać jako ochronną, (peleryny, narzuty) przenośne radio (telewizor), dokumenty, pieniądze itp.);
- 6) zejść do pomieszczenia piwnicznego,
- 7) pozostać w bezpiecznym pomieszczeniu do czasu otrzymania wiadomości o odwołaniu alarmu o zagrożeniu.

Po otrzymaniu wiadomości o ewakuacji, należy:

- 1) zapoznać się z drogami i docelowym rejonem ewakuacji zapamiętać miejsca tymczasowych ukryć znajdujących się na drodze ewakuacji (zostaną podane w lokalnych środkach masowego przekazu),
- 2) zabrać przygotowane wcześniej wyposażenie awaryjne (alarmowe),
- 3) wyłączyć zasilanie (gaz, prąd, wodę),
- 4) zamknąć pomieszczenia (drzwi i okna), zabezpieczyć przed zniszczeniem i kradzieżą.

W czasie zagrożenia skażeniem promieniotwórczym, należy pamiętać, aby:

- 1) ukryć się w pomieszczeniu, które jest szczelne przed przedostaniem się skażonego kurzu, pyłu, pary wodnej itp.
- 2) nie wychodzić z ukrycia pod żadnym pozorem, a jeżeli już zajdzie taka konieczność; np.: pomoc ciężko choremu, użyć do osłony ubrania peleryny (narzuty), twarz osłonić maską p. gazową, a jeżeli nie dysponujemy maską; usta i nos osłonić płócienną tkaniną, oczy zasłonić szczelnie okularami typu gogle.
- 3) słuchać komunikatów radiowych lokalnych stacji radiowych o rozwoju sytuacji.
- 4) posiadać dodatkowo do używanego ubrania, odzież ochronną (peleryny, narzuty którą zdjąć po odwołaniu alarmu, i szczelnie zapakować do plastikowego worka.
- 5) po zdjęciu ubrania należy wziąć bieżącą kąpiel, ubrać czystą bieliznę, odzież i obuwie.

Sygnal alarmowy może być nadany przez syreny, rozgłośnie radiowe, ośrodki TV.

Z chwilą ogłoszenia alarmu do obowiązków kierownika jednostki organizacyjnej Uczelni należy:

- 1) przerwanie zajęć dydaktycznych;
- 2) zaopatrzenie personelu w środki indywidualnej ochrony (w miarę możliwości - maski przeciwgazowe, przeciwpyłowe, ręcznie wykonane maseczki z tkaniny, płaszcze ochronne gumowe, z tworzyw sztucznych, rękawice gumowe z folii, nakrycia głowy itp.);
- 3) przygotowanie pomieszczeń do ukrycia ludzi na czas opadu promieniotwórczego;

- 4) zgromadzenie środków do częściowej dezaktywacji: szczotki, zmiotki, trzepaczki, odkurzacze, woda, środki piorące, worki foliowe, pojemniki na odzież skażoną itp.;
- 5) zgromadzenie żywności w szczelnych pojemnikach, wody i filtrów do wody,
- 6) przygotowanie pojemników na odpady;
- 7) uszczelnianie pomieszczeń przed przenikaniem pyłu promieniotwórczego;
- 8) zabezpieczenie zbiorów i sprzętu przed osiadaniem pyłu promieniotwórczego w pojemnikach, przez nakrywanie folią, zdjęcie firanek, zwinięcie dywanów, zdjęcie przedmiotów ze ścian itp.;
- 9) przygotowanie pomieszczeń do ukrycia przydzielonych środków transportowych.

W przypadku zaistnienia skażenia środkami promieniotwórczymi całością przedsięwzięć organizacyjno-obronnych kierować będzie Gminne Centrum Zarządzania Kryzysowego UM w Głogowie.

XI. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU ZAGROŻENIA TOKSYCZNYMI ŚRODKAMI PRZEMYSŁOWYMI

Najczęstszą przyczyną uwolnień toksycznych środków przemysłowych (TŚP) są:

- 1) awarie i katastrofy w obiektach przemysłowych;
- 2) wypadki cystern kolejowych oraz autocystern,
- 3) rozszczelnienia rurociągów przemysłowych i innych instalacji.

Zagrożenie TŚP może powstać także w czasie wykorzystywania ich w procesie produkcyjnym, magazynowania, wykorzystania jako materiały chłodzące (amoniak) i dezynfekcyjne (chlor).

PAMIĘTAJ!!!

Pojazdy samochodowe przewożące substancje niebezpieczne są oznakowane pomarańczowymi prostokątnymi tablicami z czarnymi napisami cyfrowymi, oznaczającymi rodzaj niebezpiecznej substancji według międzynarodowych oznaczeń, umieszczonymi z tyłu i przodu pojazdu.

Teren Uczelni znajduje się w strefach możliwych zagrożeń TŚP:

- a) droga przemieszczenia transportów pojazdów samochodowych przewożących substancje niebezpieczne, bezpośrednio przy Uczelni;
- b) linia kolejowa, w odległości ok. 1 km, trasa przemieszczenia pociągów z TSP przewożonymi do Huty Miedzi w Głogowie, PCC Rokita w Brzegu Dolnym;
- c) kompleks Basenów Chrobry Głogów, wykorzystujący chlor jako środek odkażający.

Ze względu na działanie na organizm człowieka TŚP można podzielić, na:

- a) środki z przewagą działania duszącego np.: chlor, fosgen, chloropikryna,
- b) środki z przewagą działania ogólnotrującego np.: cyjanowodór,
- c) środki o działaniu ogólnotrującym i duszącym np.: tlenki azotu,
- d) trucizny neurotropowe np.: dwusiarczek węgla, czterochlorek ołowiu oraz związki fosforo – organiczne,
- e) środki o działaniu duszącym np.: hydrazyna, oraz środki neurotropowe,
- f) trucizny metaboliczne np.: tlenek etylenu,
- g) środki zakłócające wymianę substancji np.: polichloropochodne.

W wielu przypadkach przebieg zagrożenia (zatrucia, skażenia) może być bardzo złożony, dlatego zawsze należy wezwać lekarza. Do czasu przybycia lekarza, chorego (chorych) należy wynieść na świeże powietrze, zdjąć odzież, rozluźnić krępujące części garderoby (krawat, pasek itp.) i przystąpić do udzielania doraźnej pomocy.

W przypadku skażenia ciała należy zdjąć z poszkodowanego ubranie, a skażoną część ciała dokładnie zmyć wodą z mydłem. Nie wolno stosować żadnych maści i środków oleistych. Na oczyszczoną powierzchnię ciała poszkodowanego należy nałożyć opatrunek jałowy.

W przypadku zatrucia przez przewód pokarmowy należy starać się usunąć truciznę z żołądka przez spowodowanie wymiotów przez drażnienie tylnej ściany gardła lub podanie roztworu soli kuchennej. Należy pamiętać, by nie podawać środków wymiotnych bądź pobudzać do wymiotów chorego, który jest nieprzytomny lub w stanie zamroczenia.

W przypadku skażenia oczu, należy ułożyć poszkodowanego na boku, rozsunąć powieki i obmyć oczy dużą ilością letniej wody.

W przypadku powstania zagrożenia skażeniem TŚP lub przyjęcia sygnału o zagrożeniu skażeniem należy:

- a) przy pomocy wszelkich dostępnych środków zaalarmować osoby znajdujące się w strefie skażenia,
- b) powiadomić natychmiast w jakikolwiek sposób straż pożarną tel.; 998, 112 i policję tel.: 997, 112 podając następujące dane:
  - ✓ miejsce zdarzenia – dokładny adres zakładu pracy – obiektu,
  - ✓ charakter zdarzenia – obserwowane objawy – jeżeli jest to możliwe rodzaj skażenia,
  - ✓ imię i nazwisko oraz numer telefonu, z którego podawana jest informacja o skażeniu,
  - ✓ inne posiadane wiadomości na temat zdarzenia,

Przyjmujący zgłoszenie może żądać:

- a) potwierdzenie zgłoszenia (po zakończeniu rozmowy, straż pożarna (policja) dzwoni pod podany przez zgłaszającego numer, należy potwierdzić prawdziwość zdarzenia),
- b) dodatkowych informacji o zdarzeniu.

W przypadku, jeżeli w zdarzeniu nastąpiło zatrucie ludzi, należy natychmiast wezwać pogotowie ratunkowe tel.: 999, 112 podając:

- ✓ obserwowane objawy u chorych,
- ✓ miejsce zdarzenia – dokładny adres zakładu pracy – obiektu (jeżeli dojazd jest utrudniony należy podać szczegóły drogi dojazdu),
- ✓ imię i nazwisko oraz numer telefonu zgłaszającego,
- ✓ przystąpić do doraźnego udzielania pomocy poszkodowanym.

Jeżeli istnieje prawdopodobieństwo, że TŚP przenikną do pomieszczeń, w których znajdują się ludzie należy:

- a) włączyć lokalną stację radiową i zastosować się do poleceń przekazywanych przez służby ratownicze,
- b) przystąpić do uszczelniania otworów okiennych, drzwi, kanałów wentylacyjnych i innych szczelin, przez które może przedostać się niebezpieczna substancja chemiczna;
- c) jeżeli jest pewność, że wystąpiło **skażenie chlorem**, skierować ludzi **na wyższe piętra** budynku. W przypadku **skażenia amoniakiem**, ludzi należy kierować **do pomieszczeń piwnicznych**, przy czym nie należy zapominać o dopływie świeżego powietrza,
- d) wyłączyć urządzenia elektryczne i gazowe (np.: grzejniki, piecyki itp.),
- e) zabronić spożywania jakiegokolwiek żywności (np. kanapki, owoce itp.),
- f) przygotować ludzi do ewentualnej ewakuacji, w tym celu wskazać drogi wyjścia i dojścia do rejonu ewakuacji,
- g) ewakuowani powinni być zaopatrzeni w maski przeciwgazowe, a jeżeli ich nie ma, przygotować nawilżone w wodzie (wodnym roztworze sody oczyszczonej) ręczniki, chusteczki, szaliki, czyste szmaty, itp. i osłonić drogi oddechowe w czasie wyjścia.

W rejonie ewakuacji należy zmienić ubranie, umyć dokładnie oczy, nos i usta i jeżeli jest to możliwe wziąć prysznic. Skażone ubranie oddać do odkażenia lub zakopać.

W warunkach wystąpienia zagrożenia TŚP należy pamiętać, aby:

- a) z miejsca wypadku (skażenia) oddalać się zawsze prostopadle do kierunku wiatru.

- b) w miejscu (pomieszczeniu), w którym nastąpiło skażenie oddychać wyłącznie przez nos, poprzez nawilżoną chusteczkę, ręcznik, czystą szmatę itp. lub w masce przeciwgazowej;
- c) nie dopuścić do bezpośredniego kontaktu z niebezpieczną substancją chemiczną, zwłaszcza jeżeli nie znamy jej pochodzenia;
- d) nie krzyczeć, ponieważ krzyk powoduje, że wdychane jest przy okazji skażone powietrze, kurz bądź para wodna;
- e) nie opuszczać samowolnie pomieszczenia do czasu przybycia służb ratowniczych.
- f) w miejscu wypadku (skażenia), a także w czasie przejścia do rejonu ewakuacji, nosić ubranie szczelnie okrywające ciało (rękawice, obuwie, nakrycie głowy, okulary szczelnie przystające do twarzy, typu gogle);
- g) nie spożywać posiłków w strefie, (rejonie, miejscu , pomieszczeniu) skażenia;
- h) ludziom skażonym (chorym) udzielać doraźnej pomocy powiadamiając jednocześnie lekarza (pogotowie ratunkowe);
- i) przestrzegać ściśle poleceń służb ratowniczych.

Ogłoszenie alarmu

Po ogłoszenia alarmu należy:

- 1) wykonywać polecenia organów kierowania akcją ratowniczą;
- 2) śledzić komunikaty radiowe i TV, stosować się do poleceń podawanych w komunikatach;
- 3) ewakuować ludzi ze skażonych rejonów i pomieszczeń;
- 4) wyposażyć personel w maski przeciwgazowe i przeciwpyłowe, strażników także w płaszcze ochronne (w miarę możliwości);
- 5) ograniczyć lub zakazać ruchu na zewnątrz budynku (z wyjątkiem zwalniania pracowników do domu);
- 6) prowadzić ratownictwo osób porażonych (udzielenie pomocy sanitarnej, wezwanie pogotowia ratunkowego);
- 7) utrzymywać transport samochodowy (przydzielony) w gotowości do użycia w celach ratunkowych (uwzględnić samochody prywatne pracowników za ich zgodą).

XII. PROCEDURA DZIAŁANIA W WARUNKACH WYSTĄPIENIA KATASTROFALNYCH ZJAWISK ATMOSFERYCZNYCH.

Katastrofalne zjawiska atmosferyczne są szczególnie groźne dla komunikacji i wszelkiego rodzaju zaopatrzenia np. żywnościowego, energetycznego, gazowniczego, w wodę itp. W obiektach Uczelni mogą powodować częściowe lub całkowite zaniechanie działalności. Mogą wystąpić liczne nieobecności pracowników, zakłócenie działalności służb ochronnych.

W przypadku zagrożenia i wystąpienia ww. czynników należy:

- 1) śledzić komunikaty środków masowego przekazu o stanie klęski żywiołowej dla regionu.
- 2) dokonać oceny stanu zagrożenia budynku w zakresie:
  - a) wpływu czynników zewnętrznych na stan techniczny obiektu;
  - b) utrudnienia dojazdu pracowników i studentów do obiektu;
  - c) zabezpieczenia pracy w ruchu ciągłym (portierzy, itp.);
  - d) zaopatrzenia w środki materiałowo-techniczne (woda, gaz, paliwa, środki oświetleniowe itp.);
  - e) ograniczenia działalności dydaktycznej.
- 3) przygotować budynek do działalności w warunkach ograniczonej ilości pracowników i ograniczenia dostaw energii, zaopatrzenia itp.;
- 4) przygotować personel do usuwania skutków klęski żywiołowej.

Postępowanie w warunkach intensywnych opadów śniegu i mrozów.

Intensywne opady śniegu występujące podczas niskich temperatur w dodatku przy silnym wietrze są szczególnie uciążliwe, a dla wielu ludzi mogą być również niebezpieczne. Duże opady śniegu, niespodziewane ataki mrozu, huragan i burze śnieżne mogą sparaliżować życie w dużej części kraju. Miejscowości mogą zostać pozbawione dopływu energii elektrycznej, a zatem ocieplania mieszkań i miejsc pracy.

Do szczególnych zadań kierowników jednostek organizacyjnych Uczelni, w warunkach intensywnych opadów śniegu i niskich temperatur należy:

- 1) wykonywać zadania podawane w komunikatach pogodowych lokalnych stacji radiowych i telewizyjnych (o zamiarze wykonania każdego przekazanego komunikatu- należy powiadomić przełożonego).
- 2) wykonywać zadania przełożonych, przekazywane w doraźnie wydawanych zarządzeniach,
- 3) w obiektach Uczelni (dydaktycznych, administracyjnych) należy zarządzić uszczelnienie ścian, poddaszy, okien i drzwi,
- 4) przekazywać informacje pracownikom i studentom o zasadach zachowania się w zaistniałych warunkach, w których należy podać w formie zaleceń, m.in.: nosić ubranie składające się z kilku warstw, luźne, zewnętrzna odzież powinna być łatwa do zdjęcia i wodoodporna,
- 5) unikać zbędnego lub nadmiernego wysiłku, zimne otoczenie powoduje dodatkowe obciążenie serca, przemęczenie w warunkach niskich temperatur może być następstwem zawału serca,
- 6) korzystać z publicznych środków komunikacji,
- 7) obserwować, czy nie występują zauważalne objawy odmrożeń (utrata czucia, jasny lub blady kolor małżowin usznych, nosa, palców rąk i nóg). W przypadku wystąpienia wymienionych objawów wezwać lekarza,
- 8) zapewnić wentylację pomieszczeń,
- 9) nie podawać alkoholu osobie dotkniętej odmrożeniem lub wychłodzeniem,
- 10)nie podawać kawy – ze względu na zawartość kofeiny,
- 11)nie podawać żadnych leków bez konsultacji z lekarzem.

O wszystkich zdarzeniach mających istotne znaczenie dla bezpieczeństwa ludzi i ochrony mienia należy informować:

- 1) bezpośredniego przełożonego,
- 2) służby dyżurne:
  - a) Pogotowia Ratunkowego tel.: 999, 112;
  - b) Straży Pożarnej tel.: 998, 112;
  - c) Policji tel.: 997, 112;
  - d) Pogotowia Energetycznego tel.: 994;
  - e) Pogotowia Ciepłego tel.: 993;
  - f) Pogotowia Gazowego tel.: 992;

W warunkach intensywnych opadów śniegu i mrozu należy pamiętać, że:

- 1) odmrożenie jest następstwem oddziaływania zimna, najczęściej na odkryte części ciała, w wyniku, którego dochodzi do znacznego wychłodzenia całego organizmu, zaczerwienienie części ciała, utrata czucia lub bladość palców rąk, nóg, nosa, małżowin usznych;
- 2) wychłodzenie jest następstwem spadku temperatury ciała poniżej 35⁰C w wyniku czego powstaje zaburzenie świadomości, śpiączka, powolna mowa, lub zburzenie mowy, poczucie wyczerpania i senność;
- 3) w temperaturze poniżej -30⁰C przy silnym wietrze (także przy silnym wietrze i temperaturze poniżej 0⁰C) może dojść do odmrożenia lub wychłodzenia organizmu;
- 4) w wypadku odmrożenia lub wychłodzenia należy wezwać pomoc lekarską, a następnie rozpocząć powolne ogrzewanie osoby poszkodowanej. Ogrzewanie rozpocząć od ogrzewania torsu, zdjąć ubranie, ułożyć chorego na suchej pościeli (kocu, pledzie itp.) okryć pierzyną, kołdrą lub ciepłym kocem, folią aluminiową, ogrzać własnym ciałem;
- 5) przy odmrożeniach kończyn, ogrzewać je ciepłą wodą o temperaturze ciała człowieka, przy odmrożeniach nosa, małżowin usznych itp. okładać je ciepłymi okładami;
- 6) osobie z wychłodzeniem lub odmrożeniami nie podawać alkoholu, kawy, lekarstw bez decyzji lekarza.

Postępowanie w warunkach zagrożenia silną wichurą i huraganem.

Najczęstszą przyczyną silnych wichur i huraganów jest szybkie przemieszczanie się aktywnych niżów. W naszej strefie klimatycznej wichury i huragany występują najczęściej i przyjmują najgroźniejszą formę w okresie wiosennym i letnim silny wiatr przyjmujący postać huraganu jest bardzo niebezpieczny w okresie zimowym, szczególnie gdy towarzyszą mu opady śniegu i niska temperatura.

Do zadań kierowników jednostek organizacyjnych jest zapewnienie sprawnej obsługi obiektów, przygotowanie odpowiednich instrukcji o postępowaniu na wypadek wystąpienia silnej wichury lub huraganu.

Do obowiązków wszystkich pracowników i studentów, w przypadku niespodziewanego wystąpienia silnej wichury lub huraganu, jest wykonanie podstawowych zadań zapewniających ochronę życia ludzi i mienia Uczelni.

W celu sprawnego przebiegu akcji ratowniczej w warunkach silnej wichury lub huraganu należy posiadać wcześniej przygotowane plany wykonania przedsięwzięć zapewniających ochronę ludzi i mienia Uczelni.

W warunkach silnej wichury lub huraganu kierownicy jednostek organizacyjnych (w szczególności jednostek obsługi, obsługi technicznej i administracji) zobowiązani są przekazać podległym pracownikom (studentom) zadania do natychmiastowego wykonania, przede wszystkim:

- 1) zamknąć okna, zabezpieczyć rynny i inne części budynków, np.: parapety, lampy naścienne itp.;
- 2) sprawdzić konstrukcje dachowe w budynkach, jeżeli zachodzi potrzeba podejmować decyzję o natychmiastowej naprawie (przytwierdzeniu elementów dachowych do budynku);
- 3) zabezpieczyć latarnie i inne urządzenia na terenie Uczelni, które mogą ulec zniszczeniu;
- 4) usunąć z parapetów i balkonów przedmioty, które mogą zagrażać przechodniom;
- 5) usunąć z obejścia przedmioty i urządzenia, które mogą być porwane przez wiatr lub przeszkadzać w prowadzeniu akcji ratunkowej;
- 6) zapewnić odpowiednią ilość oświetlenia zapasowego (lampy naftowe, świece, baterie do latarek itp.);
- 7) zabronić parkowania pojazdów pod drzewami, trakcjami elektrycznymi, planszami reklamowymi, na drogach ewakuacyjnych i pożarowych, w przejściach i innych miejscach, które mogą zagrażać życiu lub uszkodzeniu mienia. Drogi ewakuacyjne i pożarowe oraz przejścia, mogą być wykorzystane do niesienia pomocy poszkodowanym i prowadzenia ewakuacji;
- 8) sprawdzić i uzupełnić wyposażenie apteczek pierwszej pomocy;
- 9) wyłączyć główny włącznik dopływu prądu i gazu, w celu ograniczenia niebezpieczeństwa powstania pożaru.

W warunkach silnej wichury lub huraganu, o wszystkich zdarzeniach mających istotne znaczenie dla bezpieczeństwa ludzi i ochrony mienia należy informować:

- 1) bezpośredniego przełożonego;
- 2) służby dyżurne:
  - a) Straży Pożarnej tel.: 998, 112;
  - b) Policji tel.: 997, 112;
  - c) Pogotowia Ratunkowego tel.: 999, 112;
  - d) Pogotowia Energetycznego tel.: 994;
  - e) Pogotowia Gazowego tel.: 992;
  - f) Pogotowia Ciepłego tel.: 993.

W warunkach silnej wichury lub huraganu należy pamiętać aby:

- 1) unikać zwisających lub leżących przewodów elektrycznych;
- 2) ostrożnie wchodzić do zniszczonych budynków;
- 3) przed wejściem do zniszczonego budynku, sprawdzić instalację elektryczną, gazową i wodociągową (ściekową);
- 4) nie stawać (nie przechodzić) pod balkonami, tablicami reklamowymi, drzewami, trakcjami elektrycznymi i innymi elementami wystającymi ze ścian.

Inne zagrożenia

W przypadku wystąpienia innych zagrożeń jak: gradobicie, upały i susze, stosować się do ogólnie przyjętych zasad i zaleceń podawanych w komunikatach radiowych i TV.

Zjawisko gradobicia występuje w okresie wiosenno-letnim na skutek anomalii pogodowych. Gradobiciu najczęściej towarzyszy silny huraganowy wiatr. Jest to zjawisko krótkotrwałe, od kilku do kilkunastu minut. Mając na uwadze bezpieczeństwo, na czas burzy z gradobiciem najlepiej ukryć się.

Upały, najczęściej długotrwałe powodują **susze** i występuje między nimi współzależność. Upały a w następstwie susze występują w określonym narastającym czasie, który pozwala na podjęcie szeregu przedsięwzięć zmierzających do minimalizacji ich skutków.

Do najważniejszych przedsięwzięć należy zaliczyć:

- 1) zgromadzenie zapasów żywności, wody;
- 2) limitowanie zużycia żywności, wody;

XIII. SYGNAŁY ALARMOWE I KOMUNIKATY OSTRZEGAWCZE

Jednym z ważniejszych zadań obrony cywilnej, mającym decydujący wpływ na efektywność prowadzonej akcji ratowniczej i udzielenie pomocy poszkodowanej ludności w wypadku zagrożeń czasu pokoju i wojny jest wykrywanie zagrożeń oraz ostrzeganie i alarmowanie, które polega na:

- 1) uzyskaniu informacji o zbliżaniu się lub stwierdzeniu faktu zaistnienia na określonym terenie niebezpieczeństwa dla zdrowia i życia ludzi związanego ze stosowaniem środków rażenia, wystąpienia klęsk żywiołowych, awarii obiektów technicznych, skażeń chemicznych (toksycznymi lub bojowymi środkami trującymi), promieniotwórczych (reaktorów jądrowych, broni jądrowej), zakażeń biologicznych, powodzi i pożarów lub innych podobnych zdarzeń;
- 2) określaniu rodzaju, miejsca, skali i skutków zaistniałych zagrożeń oraz oznaczaniu stref niebezpiecznych;
- 3) ostrzeganiu i alarmowaniu ludności o zbliżającym się niebezpieczeństwie oraz informowaniu o zalecanych zasadach postępowania (zachowania się) obywateli w określonej sytuacji.

Sygnaly alarmowe i komunikaty ostrzegawcze mogą być wykorzystywane wyłącznie w sytuacji rzeczywistego zagrożenia.

Wykorzystywanie sygnałów alarmowych i komunikatów ostrzegawczych w ramach treningów i ćwiczeń możliwe jest po ogłoszeniu rozpoczęcia treningów i ćwiczeń przez właściwe terytorialnie organy administracji publicznej, z 24 godzinnym wyprzedzeniem, w środkach masowego przekazu i w sposób zwyczajowo przyjęty na danym terenie.

Sygnaly alarmowe i komunikaty ostrzegawcze przekazywane są z wykorzystaniem syren alarmowych. Dźwięk syreny elektrycznej jest jednocześnie nakazem do wykonania określonych zadań oraz do uruchomienia (włączenia) odbiornika radiowego ustawionego na częstotliwość 107,3 MHz rozgłośni regionalnej Radia Plus Głogów.

Wewnątrz obiektów Uczelni sygnał może być ogłaszany głosem lub przy pomocy technicznych środków przekazu (syreny, dzwonki, gongi itp.). Sygnał winien być donośny, wyraźny i zrozumiały dla każdego pracownika, studenta.

**Sygnaly alarmowe i komunikaty ostrzegawcze
powszechnie obowiązujące na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej**

RODZAJE ALARMÓW, SYGNAŁY ALARMOWE

Lp.	Rodzaj alarmu	Sposób ogłoszenia alarmów		
		akustyczny system alarmowy	środki masowego przekazu	wizualny sygnał alarmowy
1.	Ogłoszenie alarmu	Modulowany dźwięk syreny w okresie trzech minut	Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: Uwaga! Uwaga! Uwaga! Ogłaszam alarm (podać przyczynę, rodzaj alarmu itp.) dla	Znak żółty w kształcie trójkąta lub w uzasadnionych przypadkach innej figury geometrycznej
2.	Odwołanie alarmu	Ciągły dźwięk syreny w okresie trzech minut	Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: Uwaga! Uwaga! Odwołuję alarm (podać przyczynę, rodzaj alarmu itp.) dla	

Uwaga!

Ogłoszenie rodzaju alarmu w sposób akustyczny: zawsze będzie to: Modulowany dźwięk syreny w okresie trzech minut bez względu na rodzaj alarmu

KOMUNIKATY OSTRZEGAWCZE

Lp.	Rodzaj komunikatu	Sposób ogłoszenia komunikatu		Sposób odwołania komunikatu	
		akustyczny system alarmowy	środki masowego przekazu	akustyczny system alarmowy	środki masowego przekazu
1.	Uprzedzenie o zagrożeniu skażeniami		<p><i>Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna:</i> Uwaga! Uwaga! Osoby znajdujące się na terenie ..... około godz. .... min. ..... może nastąpić skażenie ..... <i>(podać rodzaj skażenia)</i> w kierunku <i>.....</i> <i>(podać kierunek)</i></p>		<p><i>Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna:</i> Uwaga! Uwaga! Odwołuję uprzedzenie o zagrożeniu <i>.....</i> <i>(podać rodzaj skażenia)</i> dla <i>.....</i></p>
2.	Uprzedzenie o zagrożeniu zakażeniami		<p><i>Formę i treść komunikatu uprzedzenia o zagrożeniu zakażeniami ustalają organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej</i></p>		<p><i>Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna:</i> Uwaga! Uwaga! Odwołuję uprzedzenie o zagrożeniu <i>.....</i> <i>(podać rodzaj zakażenia)</i> dla <i>.....</i></p>
3.	Uprzedzenie o klęskach żywiołowych i zagrożeniu środowiska		<p><i>Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna:</i> <i>Informacja o zagrożeniu i sposobie postępowania mieszkańców</i></p>		<p><i>Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna:</i> Uwaga! Uwaga! Odwołuję uprzedzenie o zagrożeniu. <i>.....</i> <i>(podać rodzaj klęski)</i> dla <i>.....</i></p>

Sporządzono na podstawie załącznika do Rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 7 stycznia 2013 r. w sprawie systemów wykrywania skażeń i powiadamiania o ich wystąpieniu oraz właściwości organów w tych sprawach.
(Dz. U. z dnia 21 stycznia 2013 r. poz. 96).